

Þriðjudaginn 6. október 1992.

Nr. 498/1991. Almenna verkfræðistofan hf.

gegn

Iðnlánasjóði,

Ábyrgð hf. og

Verslunarlánasjóði.

Kærumál. Verðtrygging. Úthlutun uppboðsandvirðis. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir, Gunnar M. Guðmundsson, Pétur Kr. Hafstein og Þór Vilhjálmsson og Guðmundur Skaftason, fyrrverandi hæstaréttardómari.

Sóknaraðili áfrýjaði máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 16. desember 1991 að fengnu áfrýjunarleyfi sama dag. Samkvæmt 4. mgr. 97. gr. laga nr. 90/1991 um nauðungarsölu sætir málið meðferð kærumála frá 1. júlí 1992. Málið er skriflega flutt og dæmt af fimm dómurum samkvæmt heimild í 2. mgr. 3. gr. laga nr. 75/1973 um Hæstarétt Íslands.

Af hálfu sóknaraðila er þess krafist, að við úthlutun söluverðs fasteignarinnar Fossháls 1 verði honum greiddar aðallega 9.331.816 krónur til viðbótar þegar greiddum 6.629.586 krónum, en til vara 6.105.200 krónur. Í báðum tilvikum er krafist vaxta „samkvæmt vaxtakjörum þeim, sem umrætt fé nýtur hjá sýslumanni, frá mót-tökudegi fjárins til greiðsludags“. Enn fremur er krafist úr hendi stefndu málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Af hálfu varnaraðila er krafist staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar.

Um atvik vísast til hins kærða úrskurðar.

I.

Í málinu er um það deilt, hvort sóknaraðili eigi rétt á verðbótum á kröfu sína samkvæmt veðskuldabréfum þeim, sem lýst er í hinum kærða úrskurði, þó að við framsal bréfanna til hans hafi seljandi þeirra aðeins ritað nafn sitt, en kaupanda sé ekki getið.

II.

Í 39. gr. laga nr. 13/1979 um stjórn efnahagsmála o. fl. segir meðal annars:

„Það eru skilyrði verðtryggingar samkvæmt lögum þessum:

1. að verðtryggðir sparifjárreikningar, kröfur og skuldbindingar séu ætíð skráð á nafn ...“

Í athugasemdum með frumvarpi að lögnum segir um 1. tl. 39. gr.:

„1) Nafnskráning verðtryggðra skuldbindinga er áfram gerð að skilyrði.“

Lög nr. 13/1979 leystu af hólmi lög nr. 71/1966 um verðtryggingu fjárskuldbindinga (sbr. 47. gr.), sem höfðu að geyma nýmæli á þessu sviði. Í 4. gr. laga nr. 71/1966 segir meðal annars:

„Almenn skilyrði verðtryggingar samkvæmt lögum þesum skulu vera þessi: ...

e) Verðtryggðar kröfur og skuldbindingar skulu ætíð skráðar á nafn.“

Í athugasemdum með frumvarpi að lögum nr. 71/1966 segir um e-lið 4. gr.:

„Ákvæði þetta er sett, til þess að unnt sé að koma við nauðsynlegu eftirliti með verðtryggðum kröfum og tryggja framkvæmd laganna.“

III.

Umrædd veðskuldabréf eru dagsett 30. október 1984, og þeim var þinglýst 2. nóvember sama ár. Þau voru gefin út á nafn og fullnægðu því upphaflega áskilnaði 1. tl. 39. gr. laga nr. 13/1979. Ljóst er, að samkvæmt nefndri lagagrein bar við eigandaskipti að bréfnum að skrá á þau nafn nýs eiganda.

Sóknaraðili keypti bréfin hjá verðbréfafyrirtæki, sem virðist hafa haft þau í umboðssölu. Mátti fyrirvarsmaður sóknaraðila um viðskipti þessi ætla, að sérþekking á sviði verðbréfaviðskipta væri til staðar hjá starfsfólki Kaupþings hf. og að af hálfu fyrirtækisins myndi í hvívetna gætt fyrir mæla laga, þannig, að öryggi viðskiptanna að því leyti væri tryggt.

Á kvittun Kaupþings hf. fyrir greiðslu sóknaraðila á kaupverði bréfanna, þar sem örstutt lýsing er á þeim, kemur fram nafn sóknaraðila sem kaupanda, og þar er tekið fram, að um verðtryggð veðskuldabréf sé að ræða.

Sóknaraðili keypti bréfin viku eftir, að þau voru gefin út, og var

eigandi þeirra frá þeim tíma. Samkvæmt vottorði löggilts endurskoðanda voru bréfin færð í bókhaldi sóknaraðila á sérstakan reikning yfir verðtryggð skuldabréf og framreiknuð samkvæmt hækkun lánskjaravísitölu. Þetta verður að skilja svo, að bréfin hafi verið réttilega talin fram til skatts. Af þessu má draga þær ályktanir, að sóknaraðili hafi verið í góðri trú um, að lagaskilyrðum hefði verið fullnægt um viðhald verðtryggingarákvæðis bréfanna við stofnun eignarhalds hans á þeim, og jafnframt, að hann hafi engan hag af því haft, að bréfin væru ekki skráð á nafn hans.

Álíta verður, að áðurgreindar athugasemdir við áskilnað e-liðar 4. gr. laga nr. 71/1966 um, að verðtryggðar kröfur og skuldbindingar skuli ætíð skráðar á nafn, eigi jafnt við um samsvarandi áskilnað í 39. gr. laga nr. 13/1979. Ekki er fullljóst, hvað felst nákvæmlega í orðum athugasemdanna: „til þess að unnt sé að koma við nauðsynlegu eftirliti“. Líklegt er, að skatteftirlit sé haft í huga og almennt eftirlit með viðskiptum með handhafabréf. Að minnsta kosti að því er síðara atriðið varðar, kunna viðhorf að hafa breyst, frá því að lögin voru sett.

Ekki verður séð, að í reynd hafi nokkrir lögvarðir hagsmunir raskast við það, að nafnskráning sóknaraðila á umrædd veðskuldabréf fóst fyrir. Á hinn bóginn blasir það við, nái kröfur sóknaraðila ekki fram að ganga, að varnaraðilar myndu hagnast stórlega á hans kostnað miðað við hinn upphaflega tilgang skuldara.

Þegar virt er það, sem að framan er rakið, þykir bera að líta svo á þrátt fyrir skilyrði 1. tl. 39. gr. laga nr. 13/1979, að vanræksla á nafnskráningu sóknaraðila á veðskuldabréfin við kaup hans á þeim eigi ekki, eins og hér stendur sérstaklega á, að haggja við verðtryggingu þeirra.

Fjárhæð aðalkröfu sóknaraðila er ekki mótmælt út af fyrir sig, og verður hún tekin til greina. Krafa sóknaraðila um vexti af þeirri fjárhæð á rétt á sér, en hins vegar er hún þannig úr garði gerð hér fyrir dómi, að hún er ekki tæk til dómsmeðferðar. Ber því að vísa henni frá Hæstarétti.

Rétt er, að varnaraðilar greiði sóknaraðila málskostnað í héraði og kærúmálskostnað eins og í dómsorði greinir. Hefur þá ekki verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

D ó m s o r ð:

Framangreindri vaxtakröfu sóknaraðila, Almennu verkfræðistofunnar hf., er vísað frá Hæstarétti.

Úthlutun uppboðsandvirðis fasteignarinnar Fossháls 1 í Reykjavík skal verða þannig, að sóknaraðila verði greiddar af uppboðsandvirðinu 9.331.816 krónur til viðbótar þegar greiddum 6.629.586 krónum.

Varnaraðilar, Iðnlánasjóður, Ábyrgð hf. og Verslunarlánasjóður, greiði sóknaraðila samtals 300.000 krónur í málskostnað í héraði og kærumálskostnað.

S é r a t k v æ ð i

Guðmundar Skaftasonar, fyrrverandi hæstaréttardómara.

Verðbréfamiðlarinn og sóknaraðili gættu þess ekki, er hann keypti veðskuldabréfin, að nafnskrá þau og viðhalda með því verðtryggingu þeirra. Ákvæði 1. tl. 39. gr. laga nr. 13/1979 felur í sér fortakslaust og sjálfstætt skilyrði um nafnskráningu óháð reikningsfærslu og skattskilum viðkomandi kröfu. Með þessari athugasemd og vísan til forsendna hins kærða úrskurðar ber að staðfesta hann. Eftir atvikum telst rétt, að kærumálskostnaður falli niður.

Úrskurður uppboðsréttar Reykjavíkur 11. nóvember 1991.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi 22. október sl.

Sóknaraðili er Almenna verkfræðistofan hf., 470671-0179, Fellsmúla 26, Reykjavík.

Varnaraðilar eru Iðnlánasjóður, Ármúla 13 A, Reykjavík, Ábyrgð hf., kt. 410169-1699, Lágsmúla 5, Reykjavík, og Verslunarlánasjóður, kt. 440581-0569, Bankastræti 5, Reykjavík.

Krafa sóknaraðila er aðallega sú, að sér verði greitt af uppboðsandvirði fasteignarinnar Fossháls 1, Reykjavík, 9.331.816 kr., en til vara 6.105.200 kr. Auk þess er krafist vaxta af fjárhæðinni, ýmist í aðalkröfu eða varakröfu, samkvæmt þeim vaxtakjörum, sem umrætt fé nýtur hjá uppboðsrétti frá móttökudegi til greiðsludags.

Greiðslur samkvæmt aðalkröfu eða varakröfu verði til viðbótar þegar greiddum hluta uppboðsandvirðis umræddrar eignar, að fjárhæð 6.629.586 kr., samkvæmt frumvarpi að úthlutunargerð frá 13. 5. 1991.

Þá er krafist málskostnaðar úr hendi varnaraðila samkvæmt mati réttarins.

Varnaraðilar hafa skilað sameiginlegri vörn í máli þessu. Kröfur þeirra fyrir réttinum eru þær, að frumvarp að úthlutun uppboðsverðs í Fosshálsi 1, þinglesinni eign Bílaborgar hf., verði lagt til grundvallar við endanlega úthlutun uppboðsverðs eignarinnar.

Krafist er vaxta af fjárhæð, úthlutaðri til varnaraðila, samkvæmt þeim vaxtakjörum, sem umrætt fé nýtur hjá uppboðsrétti, frá móttökudegi til greiðsludags.

Þá er þess krafist, að sóknaraðili verði dæmdur til að greiða varnaraðilum málskostnað auk lögmæltra dráttarvaxta frá 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags.

II.

Málsatvik eru þessi:

Hinn 6. nóvember 1984 keypti Almenna verkfræðistofan hf. þrjú veðskuldabréf hjá verðbréfasölu Kaupþings hf. Veðskuldabréf þessi voru öll út gefin 30. október 1984 af Bílaborg hf., hvert að fjárhæð 1.000.000 kr., tryggt með 8. veðrétti í húsinu nr. 1 við Fossháls, Reykjavík. Bréfin eru öll samkvæmt hljóðan sinni með veðtryggingu, miðaða við lánskjaravísitölu, þ. e. grunnvísitölu 938, auk 8% ársvaxta, sem skyldi leggja við höfuðstól á tólf mánaða fresti. Bréfin skyldi greiða á einum gjalddaga 1. nóvember 1987. Kröfuhafi bréfanna er Kristinn Eiríksson, en Bílaborg hf. er skuldari þeirra. Við kaupin var ekki skráð nafn kaupanda á bréfin.

Með uppboðsbeiðni, dags. 26. júní 1989, óskaði Almenna verkfræðistofan hf. uppboðs á fasteigninni Fosshálsi 1, Reykjavík. Uppboðsheimildin var fjárnámssgerð, dags. 7. júní sama ár, þar sem gert er fjárnám í hinni veðsettu eign á grundvelli fyrrgreindra skuldabréfa fyrir 3.000.000 kr. með drv. og kostnaði til greiðsludags, eins og segir í endurriti fjárnámssgerðar.

Með tilkynningu til uppboðspola, dags. 7. júlí 1989, var honum skýrt frá uppboðsbeiðninni og jafnframt, að hún yrði sameinuð þegar fram komnum uppboðsbeiðnum á eignina við fyrirtöku uppboðsmálsins í uppboðsrétti 22. september s. á. Uppboðsbeiðni þessi var hins vegar formlega lögð fram í uppboðsrétti 12. desember 1990 við sölu eignarinnar á uppboði. Hæstbjóðandi var Landsbanki Íslands, og nam uppboðsandvirðið 264.500.000 kr.

Hinn 13. desember 1990 lýsti sóknaraðili kröfu í uppboðsandvirði eignarinnar, að fjárhæð 18.461.657,28 kr. Með frumvarpi að úthlutunargerð,

dags. 14. febrúar 1991, var sóknaraðila hins vegar úthlutað 6.679.138 kr. Með bréfi, dags. 20. febrúar 1991, til uppboðshaldara gerði lögmaður sóknaraðila grein fyrir kröfu sinni, krafðist leiðréttingar og óskaði eftir fundi hjá uppboðshaldara með vísan til 34. gr. uppboðslaga.

Uppboðsafsal fyrir eigninni til handa Landsbanka Íslands var gefið út 8. apríl 1991.

Hinn 13. maí 1991 var gefið út nýtt frumvarp af uppboðshaldara, þar sem leiðrétt var úthlutun til sóknaraðila, og nam hún nú 6.629.586 kr. Jafnframt því frumvarpi féll niður frá hinu fyrra úthlutun til „óþekkts eiganda“ á 7. veðrétti, 2.545.333 kr. Samkvæmt síðara frumvarpi fengu varnaraðilar úthlutað þannig, að Verslunarlánasjóður skv. 30. veðrétti fékk 30.382.931 kr., Ábyrgð hf. skv. 31. veðrétti 3.898.647 kr. og Iðnlánasjóður á 32. veðrétti 7.882.753 kr.

Hinn 21. maí 1991 voru tekin fyrir í uppboðsrétti mótmæli gegn úthlutun uppboðsandvirðis Fossháls 1. Þar var ákveðið að reka sérstakt uppboðsréttarmál um ágreining þann, sem hér um ræðir, þar sem sóknaraðili væri Almenna verkfræðistofan hf., en varnaraðilar Iðnlánasjóður, Ábyrgð hf. og Verslunarlánasjóður hf.

Af hálfu sóknaraðila er á því byggt, að Kaupping hf. hafi haft veðskulda-bréfin til sölumæðferðar í umboðssölu í þágu kröfuhafa þeirra, Kristins Eiríkssonar, sem hafi framselt þau með áritun sinni á veðskuldabréfin. Í ljós hafi komið, að láðst hafi að rita nafn kaupanda á bréf þessi samtímis kaupum sóknaraðila á þeim. Kaupin hafi hins vegar verið skráð á nafn sóknaraðila á greiðslukvittun Kaupþings hf. og þar komið fram, að kaupverðið, 2.483.000 kr., væri fyrir „Verðtr. veðskuldabréf“, eins og í kvittuninni stendur. Sóknaraðili hafi hins vegar ekki veitt því athygli, að nafn hans var ekki skráð á bréfin, og ekki gert sér neina grein fyrir hugsanlegri þýðingu þess. Þegar eftir móttöku bréfanna hafi sóknaraðili fært þau sem eign í bókhaldi sem verðtryggt veðskuldabréf. Hinn 20. ágúst 1987 (sic) hafi hann falið Landsbanka Íslands innheimtu bréfanna, sem þá voru í vanskilum, og hafi við innheimtuna verið miðað við, að um verðtryggt skuldabréf væri að ræða. Sóknaraðili hafi 29. mars 1989 falið lögmannsskrifstofu Jónasar Aðalsteinssonar hrl. innheimtu bréfanna, sem sendi síðan uppboðsbeiðni, svo sem áður hefur komið fram. Við sölu eignarinnar í uppboðsrétti hafi legið frammi endurrit úr veðmálabók, sem sýnt hafi, að bréfin væru verðtryggt og uppboðsbjóðendur hafi við það miðað.

Í kröfulýsingu, er send hafi verið uppboðsrétti, hafi veðskuldabréfunum verið lýst sem verðtryggtum bréfum og krafan reiknuð út á þeim grundvelli.

Krafa sóknaraðila byggist á því, að umrædd skuldabréf hafi verið nafnskráð í raun og verðtryggt óslitið allt frá útgáfu þeirra til dagsins í dag.

Verðtrygging bréfanna hafi alls ekki fallið niður við það eitt, að Kaupþingi hf. hafi láðst að færa nafn hans inn á skuldabréfin sjálf, þegar kaupin voru gerð. Varnaraðili hafi óskað eftir því að fá að rita nafn sitt á bréfin, eftir að uppboðið fór fram, en áður en til úthlutunar kom, en verið neitað um það af uppboðshaldara.

Samkvæmt lögum nr. 71/1966 um verðtryggingu fjárskuldbindinga hafi sú aðalregla verið lögfest, að fjárskuldbindingar væru ekki verðtryggðar nema í undantekningartilvikum og þá aðeins að uppfylltum nánari tilteknum skilyrðum. Til skýringar þessu hafi komið fram í athugasemdum við frumvarpið, að þetta væri til þess ætlað, að unnt væri að koma við nauðsynlegu eftirliti með verðtryggðum kröfum og tryggja framkvæmd laganna.

Í lögum nr. 13/1979 um stjórn efnahagsmála o. fl. hafi í sérstökum kafla um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár komið fram, að eitt af markmiðum ríkisstjórnarinnar í peningamálum hafi verið að tryggja örugga ávöxtun sparifjár með því að verðtryggja sparifé landsmanna og almannasjóða. Lög þessi feli í sér þá grundvallarbreytingu, að aðalreglan í viðskiptum sé sú, að þau séu verðtryggð. Um fjárhagslegar skuldbindingar sé þó enn haldið við það skilyrði, að viðskiptin séu skráð á nafn þeirra, sem hlut eiga að máli. Það sé hins vegar eingöngu gert í því skyni, að unnt sé að koma við nauðsynlegu opinberu eftirliti með hinum verðtryggðu kröfum, og tilgangur lagaákvæðisins því sá einn að tryggja opinbera hagsmunum. Lagaákvæði þetta beinist alls ekki að því að hafa önnur áhrif á viðskipti skuldara og kröfuhafa en þau, að í þeim tilvikum, sem skuldari undirgangist verðtryggða skuldbindingu, sé hún skráð á nafn tiltekna kröfuhafa. Lagaákvæðið beinist ekki að því að hafa önnur afskipti af eða breyta hinu fjárhagslega sambandi skuldara og kröfuhafa, og því sé ekki ætlað að fella niður verðtryggingu á skuld, sem upphaflega hafi verið verðtryggð á lög-mætan hátt.

Seðlabanki Íslands hafi ætíð haft þann hátt á við innlausn og greiðslu skuldabréfa sinna, komi í ljós, að nafn innlausnaraðila sé ekki skráð á bréfið, að gefa honum færi á því að upplýsa og leiðrétta það atriði. Að þeim upplýsingum fengnum hafi Seðlabanki Íslands ætíð talið þær upplýsingar fullnægjandi sem staðfestingu þess, að bréfin hefðu ætíð verið skráð á nafn og nytu þannig verðtryggingar við innlausn. Á bakhlíð spariskírteina ríkissjóðs sé tekið fram, að sé röð framsala gölluð, verði þau ekki innleyst, nema handhafi leiði fullar sönnur að eignarheimild sinni. Sóknaraðili telur, að hér sé staðfest leiðréttingarheimild, svo sem haldið sé fram í máli þessu. Geti sá, sem telur til réttar yfir verðtryggðu skuldabréfi, fært fram sönnur þess, að hann sé hinn rétti eigandi bréfsins sem skráður eigandi þess, fái hann það greitt út með fullri verðtryggingu. Hins vegar sé ótvírætt framsal til handhafa óheimilt.

Sóknaraðili bendir á, að séu veðskuldabréf þessi skoðuð eingöngu í ljósi viðskiptabréfareglna, mætti telja þau framseld eyðuframsali, og þar með teljist þau handhafabréf. Hins vegar þurfi að líta til fleiri atriða í því sambandi. Til dæmis hafi veðskuldabréfum þessum verið þinglýst sem verðtryggðri fjárskuldbindingu. Þá liggi fyrir, að samkvæmt gögnum um kaup þessi sé ljóst, að ekki hafi staðið til að gera skuldabréf þessi að handhafabréfum. Þau hafi ekki verið árituð um framsal til handhafa. Þau hafi óslitið verið skráð eign sóknaraðila sem verðtryggð fjárskuldbinding hjá honum sjálfum og öllum þeim aðilum, sem um bréfin hafi fjallað. Þess vegna megi halda því fram, að eignarhaldi sóknaraðila sé þannig háttað, að fullnægt sé skilyrðum 1. tl. 39. gr. laga nr. 13/1979 um nafnskráningu verðtryggðra fjárskuldbindinga.

Um fjárhæð kröfu sinnar gerir sóknaraðili þá grein fyrir henni, að annars vegar sé um að ræða kröfu um 6.105.200 kr., sem sé verðtryggingarþáttur umræddra veðskuldabréfa auk dráttarvaxta frá 26. 6. 1988 til 12. 12. 1990 og höfuðstólsfærðra vaxta ásamt höfuðstólsfærðum vaxtavöxtum og verðtryggingu auk dráttarvaxta af þeirri fjárhæð frá 26. 6. 1988 til 12. 12. 1990, samtals 3.226.616 kr. Samtals nemi þessar fjárhæðir aðalkröfu sóknaraðila 9.331.816 kr.

Af hálfu varnaraðila er á því byggt, að með lögum nr. 13/1979, VII. kafla, hafi komið til framkvæmda rýmri heimildir en áður giltu um verðtryggingu. Lagaákvæðum þessum hafi verið ætlað að stefna að því að verðtryggja sparifé landsmanna og almennasjóða. Þannig hafi verið heimilað að stofna til lánsviðskipta í íslenskum krónum eða öðrum verðmætum með ákvæðum þess efnis, að greiðslur, þar með taldir vextir, skyldu breytast í hlutfalli við verðvísitölu eða gengi erlends gjaldeyris, sbr. 34. og 39. gr. laganna. Samkvæmt 39. gr. laganna séu sett skilyrði verðtryggingar. Eitt þeirra sé, að verðtryggðir sparifjárreikningar, kröfur og skuldbindingar séu ætíð skráð á nafn. Með síðari lögum hafi að ýmsu leyti verið þrengt að verðtryggingarheimildum, t. d. með l. nr. 13/1989 og síðari lögum. Með ódagsettu framsali Kristins Eiríkssonar, sem sóknaraðili miði við, að hafi farið fram 6. nóvember 1984, hafi umrædd skuldabréf breyst úr því að vera skráð á nafn í að vera handhafaskuldabréf, sem fullnægi ekki skilyrðum laga um verðtryggingu. Þegar sóknaraðili hafi eignast bréfin, hafi verðtrygging þeirra verið fallin niður og hann því ekki keypt verðtryggð skuldabréf, þrátt fyrir það að hann haldi því nú fram og kvittanir og bókhald hans sýni svo. Þeirri athöfn sóknaraðila að kaupa umrædd skuldabréf verði ekki jafnað til þess, að verið sé að „verðtryggja sparifé landsmanna og lánasjóða“ eða „stofna til lánsviðskipta“ skv. 34. gr. laga nr. 13/1979. Til að svo væri, hefði sóknaraðili orðið að leggja peninga sína á verðtryggðan reikning við lánastofnun eða lána Kaupþingi hf. peninga. Sóknar-

aðili hafi hins vegar fjárfest í lausafé í formi kröfu stjórnarmanns Bíla-
borgar hf. á hendur eigin fyrirtæki, sem þá hafi verið framseld Kaupþingi
hf. eyðuframsali og Kaupþing hf. seldi síðan óverðtryggt. Kvittun sóknar-
aðila fyrir kaupunum beri með sér, að hann hafi ekki átt viðskipti við
Kristin Eiríksson, heldur Kaupþing hf. Sóknaraðili geti ekki sjö árum síðar
fært nafn sitt inn á skuldabréfin og ætlast til að breyta þeim í verðtryggð
skuldabréf.

Varnaraðili bendir á, að ríkisskuldabréf séu gefin út af ríkissjóði Íslands.
Verðtryggingarreglur þeirra fari ekki eftir lögum nr. 13/1979, og sérstak-
lega sé tekið fram í heimildarlögum, að um þau gildi ekki reglur Seðla-
banka, heldur lög nr. 79/1983. Þar sé sérstaklega tekið fram í 2. gr., að
ríkisskuldabréf megi gefa út með verðtryggingu miðaða við vísitölu, sem
fjármálaráðherra ákveður. Ekki sé áskilnaður í þeim lögum, og aldrei hafi
verið, að þau séu bundin við nöfn. Reglur og framkvæmd um ríkisskulda-
bréf eigi því ekkert skylt við lög nr. 13/1979.

Sóknaraðili hafi ráðstafað sakarefninu þannig, að hann sætti sig við
brottfall dráttarvaxta, sem í gjalddaga hafi verið fallnir ári áður en upp-
boðsbeiðni hans kemur fram. Sama regla eigi við samningsvexti á kröfu
hans, þeir hafi fallið í gjalddaga 1. nóvember 1987, og sömu sjónarmið
eigi einnig við um verðtryggingu á kröfu hans, hún hafi sama gjalddaga.

Um vexti af veðtryggðum kröfum gildi lög nr. 23/1901. Þar sé skýrt tekið
fram, að forgangsréttur til veðs fyrir vöxtum gagnvart síðari veðhöfum
haldist eigi lengur en eitt ár, frá því að þeir féllu í gjalddaga. Sóknaraðili
heldur því fram, að hann hafi ekki falið lögmanni sínum innheimtu skulda-
bréfa sinna fyrr en 29. mars 1989. Lögmaðurinn telji sig síðan veita skulda-
ara þriggja mánaða frest á greiðslu, og uppboðsbeiðnin sé dagsett 26. júní
1989. Forgangsréttur sóknaraðila fyrir vöxtum, þ. m. t. verðtryggingu, sé
því fallinn niður gagnvart síðari veðhöfum, þ. m. t. varnaraðilum.

III.

Niðurstaða.

Með lögum nr. 13/1979 um stjórn efnahagsmála var heimilað að stofna
til lánsviðskipta með ákvæðum þess efnis, að greiðslur, þar með taldir
vextir, skyldu breytast í hlutfalli við verðvísitölu eða gengi erlends gjald-
eyris. Lög þessi komu í stað laga nr. 71/1966 um verðtryggingu fjárskuld-
bindinga. Meginstefna laga nr. 13/1979 var, að tekin yrði upp sem
almennust verðtrygging á inn- og útlánum. Með samþykkt þeirra væru því
sett almenn lagaákvæði um ákvörðun verðtryggingar, bæði í viðskiptum
innlánsstofnana og utan þeirra, en nánari reglur um verðtryggingu yrðu
settar af Seðlabankanum með sama hætti og vextir yrðu ákvarðaðir.

Heimild til verðtryggingar er samkvæmt lögum þessum bundin ákveðnum

skilyrðum. Samkvæmt 1. tl. 39. gr. laganna er það skilyrði verðtryggingar, að verðtryggðir sparifjárreikningar, kröfur og skuldbindingar séu ætíð skráð á nafn og að getið sé verðtryggingar, þegar skuldbindingar eru færðar í veðmálaskrá og í veðbókavottorð. Tilgangur þessa er að auðvelda eftirlit með verðtrygðum fjárskuldbindingum.

Veðskuldabréf þau, sem sóknaraðili styður kröfu sína við, liggja frammi í málinu. Kröfuhafi bréfanna er Kristinn Eiríksson, en skuldari Bílaborg hf. Veðskuldabréfin eru öll framseld með ódagsettu eyðuframsali af Kristni Eiríkssyni, og var svo gert, áður en sóknaraðili festi á þeim kaup hjá verðbréfasölu Kaupþings hf. 6. nóvember 1984. Eyðuframsal var fólgið í nafnritun framseljandans einni saman á bréfin. Við það breyttust umrædd skuldabréf úr því að vera nafnbref, sem tilgreindu ákveðinn kröfuhafa, í það að vera handhafabréf og lutu eftir það reglum, sem um slík bréf gilda. Við uppboðssölu eignarinnar Fossháls 1 lágu frumrit veðskuldabréfanna því frammi til staðfestingar á uppboðsheimild sóknaraðila, svo sem áskilið er í 6. gr. laga nr. 57/1949 um nauðungaruppboð, sbr. 1. gr. laga nr. 12/1987 um breytingar á þeim lögum.

Það er álit uppboðsréttar, að hin umdeildu veðskuldabréf fái ekki samrýmst fortakslausu ákvæði 1. tl. 39. gr. laga nr. 13/1979 um nafnskráningu verðtryggðra skuldbindinga. Þá verður ekki heldur talið, að þau sönnunargögn, sem sóknaraðili rökstyður með kaup bréfanna og óslitna eignaraðild sína á þeim, fái vikið til hliðar almennum reglum um gildi framsals kröfuréttinda.

Þegar þetta er virt, er það niðurstaða réttarins, að ekki hafi stofnast réttur til handa sóknaraðila til að binda skuld samkvæmt umdeildum veðskuldabréfum verðvísitölu. Þá standa skýr ákvæði skuldabréfanna því í vegi, að reiknaðir verði aðrir vextir á skuldina en þar eru tilgreindir. Ber því að hafna kröfum sóknaraðila í máli þessu.

Uppboðsbeiðni sóknaraðila er dags. 26. júní 1989. Vextir, þ. e. hvorki samnings- né dráttarvextir, sem eldri eru en eitt ár þaðan í frá, njóta því forgangs gagnvart síðari veðhöfum, sbr. lög nr. 23/1901.

Samkvæmt því reiknast krafa sóknaraðila þannig:

Höfuðstóll þriggja veðskuldabréfa	kr. 3.000.000
Dráttarvextir 26. júní 1988 til 26. febrúar 1991	kr. 3.328.313
Innheimtulaun m/vsk.	kr. 295.654
Beiðnir o. fl.	kr. 5.618
Samtals	kr. 6.629.585

Upphæð þessa hefur sóknaraðili þegar fengið greidda ásamt vöxtum. Frumvarp að úthlutun uppboðsverðs vegna Fossháls 1, Reykjavík, ber að

staðfesta, að því er varðar úthlutun uppboðsverðs eignarinnar til handa sóknaraðila. Hins vegar verður frumvarpið, að því er varðar varnaraðila, ekki staðfest í máli þessu, þar sem rekið er fyrir réttinum annað ágreiningsmál vegna þess.

Rétt þykir, að málskostnaður falli niður.

Valtýr Sigurðsson borgarfógeti kvað upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, Almennu verkfræðistofunnar hf., í máli þessu er hafnað.

Frumvarp að úthlutun uppboðsverðs í Fosshálsi 1, Reykjavík, dags. 13. maí 1991, er staðfest, að því er sóknaraðila varðar.

Málskostnaður fellur niður.
